

Sitrep Irak
NR.16, 05/02/04
Stand van zaken: 09.00 uur

Dit sitrep is een gezamenlijke productie van AIVD, MIVD en Buitenlandse Zaken. Onder verwijzing naar de brief van de Coördinator I&V dd. 22 januari jl. met kenmerk 04G463079, diene dat bij het opstellen van deze sitrep geen verschillen van inzicht naar voren zijn gekomen.

Samenvatting: Op politiek vlak is het besluit van SGVN Annan om een technische naar Irak te sturen de belangrijkste ontwikkeling. Dit besluit biedt een perspectief op een oplossing van de huidige politieke impasse. In Irak worden de onderhandelingen over een tijdelijke basiswet voortgezet. Het Koerdische vraagstuk speelt hierin een toenemend belangrijke rol. Wat betreft de veiligheids situatie is het aantal incidenten in december/januari op een consistent niveau van circa 200 incidenten per week gebleven. Hieruit valt te concluderen dat de arrestatie van Saddam Hussein op 13 december jl. noch tot een stijgend, noch tot dalend aantal incidenten heeft geleid.

I Politieke en militaire ontwikkelingen:

A. Internationale politieke ontwikkelingen:

SGVN Annan heeft op 27 januari aangekondigd een technische missie naar Irak te zullen sturen om de haalbaarheid van directe verkiezingen te onderzoeken. De VN-missie zal de (on)mogelijkheden van directe verkiezingen vóór 30 juni vaststellen, respectievelijk een alternatief voorstellen voor het ingewikkelde systeem van regionale kieskringen – voorzien door de VS en de Iraqi Governing Council (IGC) maar ongewenst door m.n. de Sjieten. Een "zeer politieke" missie waarvoor gesprekken met alle belangrijke politieke leiders nodig zullen zijn, aldus Annan. De missie is inmiddels naar Irak afgereid. Niet alleen biedt dit een kans om een oplossing te vinden voor het verkiezingsprobleem (Grootayatollah al-Sistani heeft begin januari aangegeven dat hij een oordeel van de VN m.b.t. (on)haalbaarheid van directe verkiezingen zal accepteren). Het besluit zou tevens een eerste stap in de richting van een (spoedige) terugkeer van de VN in Irak kunnen zijn. Een grootschalige terugkeer van de VN naar Irak zal echter pas na 30 juni plaatsvinden. In het kader van het eventueel in het leven roepen van een multinationale macht, wees Annan de mogelijkheid van Blauwhelmen af, maar gaf aan dat "een multinationale macht, die met toestemming van de Veiligheidsraad de Irakezen kan helpen Irak te stabiliseren" een zeer denkbare oplossing zou zijn.

Recentelijk heeft David Kay (ex voorzitter van de Iraq Survey Group - ISG) o.a. voor een Senaatscommissie aangegeven niet te geloven dat in Irak nog grote voorraden chemische en biologische wapens zullen worden aangetroffen. Wel sprak Kay van de ontdekking van honderden gevallen van activiteiten die verboden waren onder

Veiligheidsraadresolutie 687, en gerapporteerd hadden moeten worden onder Veiligheidsraadresolutie 1441. Tot slot verklaarde hij dat alle (ook de Franse en Duitse) inlichtingendiensten het bij het verkeerde eind hadden v.w.b. de aanwezigheid van voorraden massavernietigingswapens (MVWs) in Irak. Naar aanleiding van deze uitspraken zijn door de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk onderzoekcomités aangekondigd, die in ieder geval v.w.b. het VK de taak zal hebben de accurateheid van de inlichtingen t.a.v. Iraakse MVW tot aan maart 2003, alsmede eventuele discrepanties tussen de destijds beschikbare inlichtingen en de door de ISG verworven kennis sinds het eind van het militaire ingrijpen te onderzoeken. Het Amerikaans rapport zal waarschijnlijk niet vóór de Amerikaanse verkiezingen gepubliceerd worden. Het Britse rapport zal naar verluidt eind juli 2004 (zomerreces) gepubliceerd worden. De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Powell heeft in een interview in de Washington Post aangegeven dat hij niet weet of een militaire interventie zou hebben gesteund als hij had geweten dat er geen MVWs aanwezig waren in Irak ("It was the stockpile that presented the final little piece that made it more of a real and present danger and threat... The absence of a stockpile changes the political calculus", aldus Powell). Blair heeft aangegeven zeker te weten dat het VK ten strijde zou zijn getrokken wanneer de VN-inspecteurs overtreding van VNVR-resolutie 1441 zouden hebben gerapporteerd en dat ook het Britse parlement, met de kennis van nu (ISG rapport), ingestemd zou hebben met militair ingrijpen, omdat er volgens Blair dan een tweede VR-resolutie met die strekking zou zijn geweest.

B. Interne politieke ontwikkelingen:

In het politieke proces in Irak zijn de laatste paar weken geen opmerkelijke ontwikkelingen waargenomen. De politieke situatie wordt nog altijd gedomineerd door twee kwesties - de discussie inzake de federatieve structuur en de wijze van verkiezing van de interim-regering - waarin nog geen doorbraak heeft plaatsgevonden. De discussie over de positie van de Koerden in de nieuwe staatsstructuur neemt in belang toe. Dit werd op 1 februari jl. nogmaals duidelijk met de twee gelijktijdige zelfmoordaanslagen in Erbil - Iraaks Koerdistan - op partijkantoren van de Koerdische Democratische Partij (KDP) en Patriottische Unie van Koerdistan (PUK).

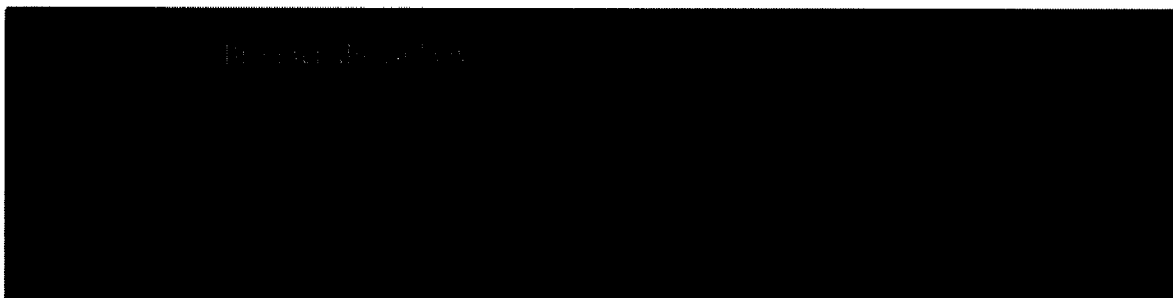
Het is opvallend dat de Koerden als doelwit zijn gemarkeerd en niet de (Amerikaanse of Britse) Coalitie Troepen (CT) of de in de ogen van terroristen collaborerende Iraakse politie. De keuze van de onbekende daders om de KDP en PUK te raken is echter geen toeval. De Koerden spelen immers een cruciale rol in de discussie over een federatieve staatsstructuur. De gecoördineerde zelfmoordaanslagen op deze twee belangrijkste Koerdische partijen kunnen derhalve gezien worden als een poging het politieke proces te frustreren en geven als zodanig een duidelijk signaal af. De combinatie van de locatie (Erbil, waar de Koerdische Regionale Regering KRG zetelt), de doelwitten (KDP en PUK), de datum (1 februari jl., een moslim feestdag) en het tijdstip (binnen vijf minuten van elkaar) geven aan dat ook stabiele regio's niet ontkomen aan terreur. Naast de hierboven uiteengezette politieke redenen is niet uitgesloten dat de aanslag van 1 februari te maken heeft met de arrestatie van een belangrijke leider van het al-Qa'ida netwerk, Hassan Ghul (zie II. Internationaal terrorisme).

Voor de Koerdische partijen en bevolking komt de aanslag hard aan. In de aanslagen hebben KDP en PUK ervaren kaderleden en bestuurders – die jarenlang gestreden hebben tegen het regime van Saddam Hussein en voor een autonoom Iraaks Koerdistan - verloren. Dit zal ongetwijfeld een psychologisch en bestuurlijk effect hebben op de partijen en bevolking, dat kan leiden tot een vasthoudender streven naar vergaande autonomie van Iraaks Koerdistan.

In Muthanna heeft op 21 januari jl. de gemeenteraad van Rumaythah haar ontslag aangeboden, nadat de CPA-vertegenwoordiger in Muthanna hen had gemeld dat er in Rumaythah nieuwe raadsverkiezingen worden georganiseerd. Aangezien de raad van te voren niet op de hoogte was gesteld heeft zij het nieuws als een motie van wantrouwen ervaren. Een paar dagen later volgde de gemeenteraad van Samawah het voorbeeld van Rumaythah. De reden van de CPA-vertegenwoordiger om nieuwe caucus-verkiezingen in Rumaythah en Samawah te organiseren, is om op een democratischere wijze raden te kiezen. Tot dusver heeft het ontslag van de raden geen onrust of onvrede onder de lokale bevolking veroorzaakt. Gelet op electorale ervaring in Muthanna van de afgelopen maanden zullen er naar verwachting weinig problemen ontstaan in de voorbereiding van nieuwe verkiezingen, die vermoedelijk in maart zullen plaatsvinden.

Terugkeer shi'ietische prominenten uit Nederland naar Irak:

Iraakse shi'ieten vormen met 8.000 personen in Nederland een minderheid binnen de Iraakse gemeenschap van in totaal ca. 38.000 personen. De Iraaks-shi'ietische gemeenschap in Nederland kent een zeer uitgebreide sociale infrastructuur. Er zijn diverse shi'ietische verenigingen, stichtingen en organisaties in Nederland opgericht.

Veiligheidsituatie:

Het aantal incidenten in Irak is gedurende de maanden december en januari 2003 op een consistent (met enige fluctuaties naar bovengemiddelde en benedengemiddelde aantallen) pre-ramadanniveau - waarbij er een bovengemiddeld aantal aanstagen over een langere periode gemeten werd - van circa 200 incidenten per week gebleven. De arrestatie van Saddam Hussein op 13 december jl. heeft derhalve niet direct geresulteerd in een stijgend of dalend aantal incidenten.

In de *Multi National Division South East (MNDSE)* is het aantal incidenten gedurende de eerste twee weken van januari 2004 gedaald naar een benedengemiddeld aantal van een tweetal incidenten per week. Deze daling heeft zich niet doorgezet en het aantal incidenten liep de weken daarna op tot de gemiddelde waarden (ruim vijf per week). *Improvised Explosive Devices* bleken wederom het voornaamste inzetmiddel. Een belangrijk deel van de gewelddadige incidenten van de afgelopen periode blijft te relateren aan criminele incidenten of demonstraties als gevolg van ontevredenheid bij de lokale bevolking.

Anti-coalitie activiteiten worden nog steeds voornamelijk waargenomen in de provincie Basra. De overige incidenten vinden voornamelijk plaats in de provincie Maysan en een kleiner deel in de provincies Dhi Qar en Muthanna. De veiligheidssituatie in Muthanna blijft relatief rustig. Veel van de incidenten in de provincie Muthanna vind plaats op de *Main Supply Routes (MSR)* en zijn vaak crimineel gerelateerd. Hierbij werd door de daders over het algemeen gebruik gemaakt van Klein Kaliber Wapens.

De komst van Japanse militairen naar de provincie Muthanna en hun gedeeltelijke plaatsing op bases in gebruik door het Nederlandse bataljon zal naar verwachting geen significante wijzigingen opleveren voor de veiligheidssituatie in Muthanna. Er dient wel rekening mee te worden gehouden dat Japan, in de ogen van anti CT/SFIR elementen, sterk wordt geassocieerd met de VS en dat dit de dreiging op dit gebied kan verhogen. Ook het feit dat de Japanse missie haar accent legt op de verbetering van infrastructurele voorzieningen (die door anti CT/SFIR elementen juist met allerlei aanslagen wordt tegengegaan) kan hieraan bijdragen. Het feit dat Japanse troepen worden gelegerd op een Nederlandse basis en hun werk zullen uitvoeren in het Nederlandse inzetgebied kan de kans vergroten dat Nederlandse militairen betrokken raken bij gewelddadige acties die in eerste instantie tegen Japanse militairen zijn gericht.

De veiligheidssituatie in Zuid-Irak mag dan weliswaar nog steeds als relatief rustig worden omschreven. Er is nog steeds sprake van activiteiten van anti-CT groeperingen. Rapportages betreffende observaties van CT en mogelijke aanslagen op locaties van coalitietroepen, organisaties die samenwerken met de coalitie en infrastructuur in zuid Irak blijven - net als in voorgaande periode - aanhouden. In de toekomst moet daarom nog steeds rekening gehouden worden met directe anti CT/SFIR aanslagen. Alhoewel de veiligheidssituatie in de provincie Muthanna tot op heden als rustig kan worden bestempeld en aanslagen tegen CT/SFIR alhier nog steeds bijzonder zeldzaam zijn, is de dreiging, ook van grootschalige aanslagen, reëel en dient deze uitermate serieus genomen te worden.

II Internationaal Terrorisme

Op of rond 20 januari 2004 is een belangrijke leider van het al Qa'ida netwerk, Hassan Ghul, door strijders van de Koerdische KDP aangehouden bij de grens tussen Iran en Irak en aan de Amerikaanse strijdkrachten uitgeleverd. Ghul probeerde op dat moment Irak binnen te komen vanuit Iran. Hij wordt omschreven als een 'travel facilitator' van het al Qa'ida-netwerk en hij onderhield banden met leiders als Osama bin Laden, Ayman al Zawahiri en Abu Zubaydah. Mogelijk wilde Ghul in Irak locaties verkennen die als basis voor gewelddadige operaties konden dienen. De Amerikaanse bevelhebber van de coalitietroepen Ricardo Sanchez heeft verklaard dat zijn aanhouding heeft aangetoond dat al Qa'ida sinds tenminste drie maanden in Irak aanwezig is. Zijn arrestatie toont tevens aan dat hooggeplaatste al Qa'ida leiders Irak als een belangrijk strijdperk in de wereldwijde jihad tegen de Verenigde Staten beschouwen en er operaties willen uitvoeren. Ongeveer tegelijkertijd met de arrestatie van Ghul werd door de VS ten westen van Bagdad Husam al Yemeni opgepakt, een leidinggevende van Ansar al Sunna. Deze persoon zou in contact staan met Abu Musab al Zarqawi, een aan het netwerk van al Qa'ida gelieerde terroristenleider.

Naast de onder I.B. genoemde politieke redenen wordt de arrestatie van Ghul door sommige in verband gebracht met de simultaan uitgevoerde zelfmoordaanslagen op de partijkantoren van de Koerdische KDP en PUK op 1 februari in de Noord-Iraakse stad Arbil. De aanslagen zouden een wraakactie zijn van al Qa'ida-terroristen wegens de Koerdische rol bij de arrestatie van Ghul, hoewel dit laatste niet vaststaat.

III Economische ontwikkelingen

N.v.t.